

The image shows the front cover and spine of an antique book. The cover is decorated with a marbled paper pattern in shades of blue, black, and gold. The spine is bound in a dark green, textured material, possibly leather or cloth, and features gold-tooled lines and text. The book shows signs of age and wear, particularly on the right side of the cover.

Politikai
röpiratok.

29.

204. ~~200~~ t. szerkeszt.
"Estidnap"

29

205

Politikai kis káté

Az Államhoz.

Magyarország az európai nemzetek között
egyik legfiatalabb és legvirágzóbbja. A
szép természet, a gazdag természeti kincs,
a sokévi tapasztalat és a sokévi tapasztalat.

És az a boldogság, ami a nemzetek között
lelkesítő és megerősítő.

IRTA

BOROSS MIHÁLY.

9.

Székesfejérvárott,
özv. Számmér Pálnénál.

Politikai kis kated

Jelige: Mindeneket megpróbáljatok s a mi jó
azt megtartsátok.

Dr. BALLAGI GÉZA.

Az olvasóhoz.

Hogy az 1868. évi május 4 én tartott értekezlet folytán e megyében „fejérmegyei szabadelvű alkotmányos párt“ nevezet alatt párt alakult; azt mondanom sem kell a tisztelt olvasónak, miután a párt programja közkézen forog.

E programban ki van mondva, miszerint azért egyesültünk, hogy népünket a helyzetről felvilágosítsuk s elmondjuk neki, miként épen nincs veszve minden hazánkra nézve, sőt ellenkezőleg meg van nyerve a biztos alap állami létünk teljes kifejtésére, s a kifejtés miképjéről felvilágosítsuk.

Ki van mondva az is, hogy az eszmék tisztázása végett felhasználja e párt a szó és sajtó hatalmát.

Én mint e párt egyik igénytelen tagja a sajtó hatalmát vettem igénybe, hogy rajzát adjam jelen politikai helyzetünknek s elmondjam arról saját egyéni nézetemet, a mely pártfeleim nézetével is egyez.

Nem követelem, hogy a tisztelt olvasó vakon ossza nézetemet, sőt kívánom, hogy komolyan gondolkozzék a mondottak fölött és csak ha tökéletesen meggyőződött azok alaposságáról, akkor fogadja el saját nézetét, mert csak akkor juthatunk politikai érettségre s akkor járhatunk a politika sikamlós terén

saját lábunkon; ha nem egyes pártvezérek hangosan kiejtett szava, hanem saját meggyőződésünk vezérlete után járunk.

Azt sem akarom sem az olvasóval, sem magammal elhíttetni, hogy politikai bölcsességet lehet e kis könyvből meríteni, mert hiszen nem is akartam egyebet, mint jelen átalakulásunk főbb mozzanatait megismertetni az olvasóval. Ha ennyiben célt értem s lesznek, kik nézetemet osztják, nem hiában fáradtam s a célnak csak parányi megközelítése is új munkásságra fog serkenteni.

Fogadja e munkácskát a szives olvasó azon hittel, hogy használni akartam s tegye félre; de szenvedély nélkül, ha nézeteink különbözök.

Iráom Sz.-Fejérvárott máj. 15-én 1868.

Boross Mihály.

Kérdés. Hogy hívják ezt a földet melyen lakunk?

Felelet. Magyarországnak. Ez a föld az, melyről mondá a koszorús költő Vörösmarty Mihály, hogy „hazádnak rendületlenül légy híve oh magyar! mert áldjon, vagy verjen sors keze, itt élned s halnod kell.“

K. Mind magyarok lakják-e ezt a földet?

F. Nem, hanem a magyarokon kívül lakják németek, tótok, horvátok, oláhok, szerbek, rusnyákok, oroszok s más nemzetiségek; de politikai tekintetben a magyarokkal együttvéve képezik a magyar nemzetet.

K. Mi a kötelességünk a nem-magyar nemzetiségűek iránt?

F. Kötelességünk a polgári jogokat velök megosztani; nemzetiségök s nyelvök iránt tisztelettel viseltetni; őket szeretni, becsülni, mert testvéreink, ugyanazon haza édes fiai, melyé mi vagyunk s a törvény előtt magyar és más nemzetiség közt semmi különbség sem létezik.

K. Hogyan van felosztva Magyarország?

F. A szoros értelemben vett Magyarország 49 megyére és három kerületre; a Magyarországgal egyesített Erdély pedig megyékre, vidékekre és székekre. A megyék élén főispányok; a kerületek és vidékek élén főkapitányok; a székek élén pedig főkirálybirák állanak, a kik rangra nézve mind egyenlőek a megyét, kerületet és széket illetőleg.

K. Mit kell érteni e név alatt „nép?”

F. Magyarország összes lakosságát rang, osztály s vallás különbség nélkül a leggazdagabb földbirtokostól a legszegényebb napszámosig.

K. Helyesen cselekesznek-e azok, a kik politikai tekintetben uri-osztályra és köznépre osztják a népet?

F. Igen helytelenül cselekesznek, mert azok osztályokat és így választófalakat állítanak fel e nemzet tagjai közt, holott a választófalakat az 1848-ki demokratikus szellemű törvények lerombolták és az azokban kimondott nagy elvek alapján e hon minden fiát egyenlővé tették.

K. Mit kell érteni e szó alatt „demokratia?”

F. A tiszta valódi demokratia abban áll, hogy a nép szabadon választja tisztviselőit, befoly az országgyűlési képviselők választásába, a kikből választatik a felelős ministerium és így közvetve befoly az ország kormányzatába s a közügyek vezetésébe; abban áll, hogy a hon polgárai közt politikai tekintetben semmi különbség s mindenki igényt tarthat a legmagasabb hivatalra, ha ahhoz kellő miveltsége, tudománya s képzettsége van; abban áll, hogy e hon polgárai közül senki sincs kivéve a törvény, a közteherviselés alól, és senki polgártársai fölött kiváltsággal, vagy előjoggal nem dicsekedhetik, szóval áll a jogegyenlőségben.

K. Miben áll a valódi szabadság?

F. Abban, hogy a hon minden fia szóval és írásban — de a törvény korlátai közt — szabadon nyilváníthatja gondolatait, szóval, a szabadszólás és szabad sajtóban; abban, hogy a haza polgárai szabadon egye-

sülhetnek, társulatokat alakíthatnak anyagi és szellemi célok elérése, embertársaik boldogítása, az ipar, kereskedés és földmivelés felvirágoztatása végett, szóval, a szabad egyesülési jogban; abban hogy minden honfi korlátlanul gyakorolhatja törvényadta polgári jogait, abban senki által sem gátoltathatik, szóval, a polgári jogok szabad gyakorlásában.

Egyébiránt a szabadság egyik legkitünőbb fényoldala, hogy anyagi és szellemi téren minden polgárnak szabad tér van engedve, anyagi téren munkásság, ipar, kereskedés által akadály nélkül szerezhet, gazdagulhat, szellemi téren pedig oda képezheti magát, hogy esze s tudománya után megélhet, hivatalba léphet, sőt a hivatalok legmagasabb polcára emelkedhetik.

K Mit kell érteni az egyenlőség alatt?

F. A törvény előtti egyenlőséget, mely áll az igazság egyforma kiszolgáltatásában; a közterheknek egyformán, de vagyon aránylagosan való viselésében s a polgári jogoknak egyenlő élvezete és gyakorlásában, szóval abban hogy e hon polgárai közt politikailag véve semmi különbség.

K. Az igazság apostolai-e azok, a kik vagyombeli egyenlőséget hirdetnek?

F. Az emberiségnek, jó rendnek, közbátorságnak s a tulajdonnak legnagyobb ellenségei az ily hamis próféták, mert szegények és gazdagok világ kezdete óta a föld bármelyik részében léteztek és létezni fognak, sőt ha a földkerekségén levő vagyont egy bizonyos napon egyenlően osztanák is fel a világ polgárai közt, a következő napokon megszűnnék az egyenlőség részint a családok szaporodása; részint egyesek

tékozlása s dologtalansága, vagy munkássága miatt; szóval a vagyonbeli egyenlőség hiú álom, melyben csak a munka nélkül élni szerető dologkerülők ringatják magukat.

K. Mi a kötelessége minden becsületes honpolgárnak az ily ámitók irányában?

F. Megvetéssel fordulni el tőlük, nem hallgatni szépen hangzó; de hazug beszédöket, mert a valódi becsületes ember valamint őrzi s védi a maga tulajdonát: úgy nem kívánja a másét s megelégszik azzal a mit szorgalma és becsületes két kézi munkája által szerzett, vagy örökölt.

K. Mit kell érteni a testvériség alatt?

F. Vallási tekintetben azt, hogy minden e házában létező vallásfelekezet egyenlő szabadsággal birjon; egyik a másik fölött több jogot s szabadságot ne élvezzen, egyik vallásfelekezet a másik fölé emelkedni ne erőlködjék.

Társadalmi tekintetben pedig azt, hogy egymást mint egy haza polgárai szeressük, egyik a másik boldogulását, emelkedését ne irigyelje, sőt előmozdítani igyekezzék, a másé után ne áhitozzunk, egymás szerencsáját ne akadályozzuk stb.

K. Hányféle vallásfelekezet létezik Magyarországon?

F. Sokféle, mint, római katolikus, reformált, evangélikus, görög egyesült és nem egyesült, unitárius és zsidó vallás; de mind e vallásfelekezetek tagjai egyenlő polgári jogokkal és szabadságokkal birnak s oda kell törekedni, hogy vallási tekintetben is egyenlő jogokkal birjanak.

K. Mi a vallásfelekezetek egymás iránti köteleességek?

F. Az, hogy egyik a másik felekezet hitelveit tisztelje, mert a hit a meggyőződés dolga lévén, azon uralkodni nem lehet; az, hogy egyik a másik isteni tiszteletét tiszteletben tartsa, abból gúnyt ne üzzön; az, hogy egyik felekezet a másikat szeresse, mert mindnyájan egy atyának fiai és egy örökség örökösei vagyunk.

K. Micsoda kormány alatt áll Magyarország népe?

F. Független felelős kormány alatt, mely áll a magyar állam egyes ügyeit vezető ministerekből.

K. Mit tesz az, hogy a miniszter felelős?

F. Azt teszi, hogy a ministerek feleletre vonathatnak.

a) Minden oly tettért, vagy rendeletért, mely az ország függetlenségét, az alkotmány biztosítékait, a fenálló törvények rendeletét, az egyéni törvényes szabadságot, vagy a tulajdon szentségét sérti s általuk hivatalos minőségekben követtetik el, vagy adatik ki.

b) A kezeikre bízott pénz s egyéb értékek elcsúsztatásáért, vagy törvényellenes alkalmazásáért.

c) A törvények végrehajtásában, vagy a közcsend és bátorság fentartásában elkövetett mulasztásaikért, a menyiben ezek a törvény által rendelkezésökre bízott végrehajtási eszközökkel elháríthatók volnának.

K. Kikből áll a jelenlegi kormány?

F. Gróf Andrássy Gyula elnök és honvédelmi; báró Venkheim Béla belügyi; báró Eötvös József vallás és közoktatási; Horváth Boldizsár igazságügyi;

gr. Mikó Imre közlekedési; Lónyai Menyhért pénzügy és Gorove István kereskedelmi ügyi, ugy gr. Festetics György ő Felsége személye körüli ministerekből.

K. Lehet-e bizodal munk ezen ministeriumhoz?

F. Lehet, mert tagjai egyes kipróbált hűségű, állhatatosságu s igazságu férfiak, a kik a politikai téren mindig a szabadelvűség zászlója alatt a nemzet alkotmányáért, a haza felvirágzásáért, s a jobbágyság eltörlése és a közteherviselés elve mellett küzdöttek, sőt nagy részben az 1848-diki szabadságharcban is részt vettek s a miatt börtönt, vagy száműzetést szenvedtek.

K. Mi a köteleességünk ezen kormány iránt?

Az, hogy míg a törvényesség terén áll; bizalmunkkal támogassuk, törvényes rendeleteit készséggel teljesítsük; a közhaza javára célzó intézkedései elé gátot ne vessünk s jó akaratáról s nemes törekvéséről tökéletes meggyőződéssel legyünk.

K. Fennállhat-e valamely kormány jövedelem nélkül?

F. Nem állhat fenn, mert valamint egyes háznak, egyes gazdaságnak vannak kiadásai: ugy oly nagy háztartásnak, mint a magyar állam, kellenek kiadásainak lenni, melyeket csak az ország jövedelmeiből fedezhet.

K. Mik az ország jövedelmei?

F. Az ország jövedelmei a közjavakból, fekvő jószágokból, kincstári jövedelmekből — mint só, arany s ezüstbánya — végre és legfőképen az egyes houpolgárok által fizetett közadóból kerülnek ki.

K. Lehet-e hinni azoknak, a kik azzal ámtják a népet, hogy az adót el lehetne törölni?

F. Mint hazug ámtóknak s népbolondítóknak teljességgel nem lehet hitelt adni, mert adófizetés minden rendezett államban van s adófizetés nélkül az igazságszolgáltatás s közigazgatás, honvédelem, nevelés, ugy az ipar és kereskedelem emelésére szükséges költségek nem fedezhetők; ezek nélkül pedig fejetlenség áll be, a mikor sem személy, sem vagyonsbiztonság nincs s az erő és ököljog hatalma uralkodik.

K. Mi az oka, hogy a jelenlegi kormány a legjobb akarat mellett sem szállíthatja le azonnal az adót?

F. Az, hogy a 18 éves önkényü kormányzat annyi sebet ejtett a nemzet testén, hogy annak begyógyításához idő és költség kell; annyi kárt okozott, hogy azt pénzerő nélkül helyrehozni nem lehet; de józan észszel azt kell hinnünk ezen kormányról, hogy mi helyt teheti, könnyíteni fog az adózó nép terhein, mert hiszen maguk a ministerek a haza vagyonos polgárai és így nekik is hordozniok kell az adóból vagyonsaránylag reájuk eső terhet.

K. Hányféle az adó?

F. Kétféle: ugymint egyenes vagy közvetlen és közvetett. Egyenes a föld, jövedelem, ház és fejadó; közvetett pedig a dohány, bélyeg s fogyasztási adó.

K. Mely adókat visel a magyar ember legkevésbé szívesen?

F. A dohánymonopoliumot, bélyegadót és a só magas árát.

K. Miért viseltetik ellenszenvvel ezen adónemek iránt?

F. Azért, mert a gyűlölt osztrák kormány hozta be a nélkül, hogy a magyar nemzetet megkérdezte s annak beleegyezését kikérte volna; de gyűlölt adónemek azért is, mert az ezekből bevett jövedelmet az idegen kormány külföldre vitte s a mellett még a földbirtokra is annyi adót vetett, a mennyit az alig birt.

K. Így lesz-e az a felelős magyar kormány alatt is?

F. Nem, mert a felelős kormány minden évben kiszámítja az ország szükségleteit, az ezek fedezésére megkívántató kiadásokat és minél többet vehet be a közvetett adókból, annál kevesebbet vet ki a földbirtokra. Az így kiszámított szükségleteket s azok fedezésére szükséges kiadásokat az országgyűlés elé terjeszti: és az általunk választott képviselők állapítják meg az évi adót: tehát nem a kormány önkénye, hanem az országgyűlés többsége határozza meg a költségvetést

K. Igazságtalanok-e a közvetett adók?

F. Sőt a legigazságosabbak, mert ezeket csak az viseli, a ki magát ezen adók alá önként aláveti, a mellett minél többet vehet be a kormány a közvetett adókból, annál kevesebb egyenes adót vet ki a földbirtokra.

K. Mit kell tartani a dohánygyedárusságról?

F. Azt, hogy a mi az osztrák kormány alatt az országra nézve nyomasztó és elviselhetlen volt, az a magyar felelős kormány alatt áldásthozó lehet különösen a földmivelő népre nézve. Példánakokáért, az

1860—1865. évekről felvett kimutatás szerint Magyarország összes földadója 18—24 milliós emelkedvén, oly terhes lön, hogy azt már fölebb csigázni nem lehet. A dohányjövedék általában véve évenként 13 millió forintot hoz be, sőt ha a dohánytermelés megindul, többet is jövedelmez. Már most ha ezen jövedelmi ágot az adók sorozatából egyszerre kitörölnék, a kincstár bevételén oly hézagot ütne, melyet máshunnan kellene pótolni, a hiányt pedig nem lehetne másunnan fedezni, mint a földbirtokra kivetendő adóval, a mit egy józan gondolkozású földmives sem kívánhat.

K. Örökös-e a dohánygyedárusság?

F. Nem, mert mihelyt a dohánymonopoliumból beszivárgó jövedelem helyett más jövedelmi forrást mutathat ki a kormány: az országgyűlésnek mindig jogában áll a monopoliomot megszüntetni; de míg ez nem lehet, békén kell tűrni, mert a dohányból befolyó adó által kevesbedik a földadó.

Sőt hogy a dohánygyedárusság megszüntettesék, már is tárgyalások folytak e kérdés fölött; de mivel helyette még most más jövedelmi forrást nem tudtak feltalálni, kénytelenek voltak egyidőre meghagyni.

K. Mit tartunk a bélyegadóról?

F. Azt, hogy egyike a legigazságosabb közvetett adóknak, mert bélyegadó létezik a világ minden alkotmányos országában; mert a bélyegadót csupán az fizeti, a ki perlekedik, ad, vesz, cserél, a kik pedig nem perlekednek s cserebélnek, azok mentesek a bélyegadótól, sőt a bélyegből beszivárgó néhány millió

forintnyi jövedelem által szinte kevesbedik a földbirtokra kivetendő adó.

Csupán azt lehet kívánni, hogy az örököségi százalék kevesbbitessék, a mi hogy meg fog történni, ahhoz is teljes reményünk lehet, mert már e kérdés fölött is tárgyalások tartattak a ministeriumban.

K. A közjót mozdítják-e elő a kik a bélyegadó és dohánymonopolium ellen izgatnak a nép között?

F. Sőt inkább az adózó földbirtokosok érdeke ellen izgatnak, mert ha a bélyeg és dohányadó eltörültenék, a bélyeg és dohányból befolyt jövedelem hiányát a földbirtokra kivetendő adóval kellene pótolni, mi nagyon igazságtalan lenne, mert az ingyen perlekedők könnyebbsége miatt a földbirtok terhe szaporodnék.

K. Reménylhetjük-e hogy a só ára le fog szállítatni?

F. Igen is reménylhetjük, mert a magyar kormány már is lépéseket tett a só ára leszállítása iránt.

K. Mi a pragmatika sanctio?

F. Azon kapcsolat, mely egy részről a magyar korona országai, más részről Ö Felségének többi országai s tartományai között jogilag fennáll s az 1723: I., II., III. törvénycikkek által elfogadtatott. (Lásd a pragmatika sanctio bővebb leírását „A volt jobbágy-ság hármas könyve“ című munkám 71, 72. lapján.)

K. Mi következik a pragmatika sanctióból?

F. Miután ezen alaptörvény szerint azon országok és tartományok, melyek a megállapított öröklési rend szerint a felséges Habsburgházból mindkét ágon szár-

mazó közös uralkodó alatt állanak, feloszthatlanul és elválhatlanul együtt birtoklandók: e határozottan kimondott elv folytán a közös biztonság együttes erővel leendő védelme és fenntartása oly közös és viszonyos kötelezettség, mely egyenesen a pragmatika sanctióból származik.

K. A pragmatika sanctióból folyó közös és együttes védelemnek mik az eszközei?

F. Egyik eszköze a külügyek célszerű vezetése. E célszerű vezetés közösséget igényel azon külügyekre nézve, melyek az Ő Felsége uralkodása alatt álló összes országokat együtt illetik. Ennélfogva a birodalomnak a külföld irányában való képviseltetése közös ügy. A közös védelemnek másik eszköze a hadsereg s az arra vonatkozó intézkedések, egy szóval a hadügy. Harmadik eszköze: a pénzügy; de csak annyiban, a mennyiben közösek lesznek azon költségek, a melyek a külügyek és hadügy célszerű vezetésére fordítandók.

K. Hogyan állapotatnak meg a közös és együttes védelemre megkívántató költségek az 1867-diki törvények szerint?

F. Kölcsönös alku által határoztatik meg azon arány, mely szerint a magyar korona országai a pragmatika sanctio folytán közöseknek elismert ügyek terheit és költségeit viselendik.

K. Az alku és megállapodás mi módon történik?

F. Oly módon történik, hogy egy részről a magyar korona országainak gyűlése, más részről Ő Felsége többi országainak gyűlése, mindenik a maga részéről, egy hasonló számú küldöttséget választ. E

két küldöttség az illető felelős ministeriumok befolyásával, részletes adatokkal támogatott javaslatot dolgoz ki az arányra nézve s e két küldöttség delegációnak neveztetik.

K. Az arányra nézve kidolgozott javaslat örökös-e?

F. Az arányra nézve kötött egyezkedés csak határozott időre azaz 1868. évi jan. 1-ső napjától 1877. évi dec. 31-ig terjedő tiz évre állapított meg: annak elteltével ismét ugyanazon módon új egyezkedésnek leendő helye.

K. Hogyan neveztetik azon arány, melyben Magyarország a közösügyi költségek viseléséhez járul?

F. Azon arány, mely szerint a pragmatika sanctio folytán az 1867. XII. törvénycikkben közösöknek ismert államügyek költségei a magyar korona országai és Ő Felsége többi országai által viselendőek, kvótának vagy hányadnak neveztetik. Ezen hányad, vagy kvóta a XII. törvénycikk 19 és 20. szakaszaiban körülírt módon kölcsönös egyezmény útján a magyar korona országaira nézve 30, s Ő Felsége többi országaira nézve 70 százalékban állapított meg, vagy is minden 100 forintból Magyarország 30, a többi országok pedig 70 forintot fizetnek.

K. Az 1867-ki törvényhozás találmánya-e a közösügy?

F. Nem, mert a közösügyek eszméje bennfoglaltatik a pragmatika sanctióban, melyben kimondatik a közös biztonság közös és együttes erővel való védelme és fenntartása. Ezen elvből indult ki az 1848-diki törvényhozás, mert az 1848-diki III-ik törvénycikk 13. §-a így szól: A ministerek egyike folyvást Ő Felségé-

nek személye körül lesz, s mindazon viszonyokba, melyek a hazát az örökös tartományokkal közösen érdeklik, befolyván, azokban az országot felelősség mellett képviseli. Ezek szerint alaptalan azon állítás, hogy az 1867-diki törvényhozás találmánya a közösügy, mert az bennfoglaltatik az 1848-diki szentesített törvényekben és az 1867-diki törvényhozás csak a közösügyek miképi kezelésének módját határozta s állapította meg.

K. Mi a kötelessége minden hazafinak az 1867-diki törvények iránt?

F. Az, a mi minden szentesített törvény iránt, hogy tudniillik, mig törvényes uton meg nem változtatnak, tisztelje, azok érvényesítéséhez segédkezet nyújtson, sőt azon esetre is, ha változtatni akarnánk, vagy kellene, ovakodva és addig ne kezdjünk a megváltoztatáshoz, mig helyettök jobbat, tökéletesebbet s célravezetőbbet nem gondoltunk ki, mert könnyen megeshetik, hogy elhamarkodás, vagy túlbuzgóság által könnyen romba döntjük az eddigi építményt.

K. Hogyan kell gondolkozni az államadósságról?

F. Isten és a világ előtt kimondhatjuk, hogy minket ezen adósságból törvényesen egy fillér sem illet. Nem mi csináltuk azt, de sőt a kik csinálták, nagyobb részt a mi szabadságunk elnyomására, Magyarország leigázására, tetteink s szavaink után leskődő titkos kémkedés gazdagon fizetésére fordították; de egész őszinteséggel megvallhatjuk, hogy az örökös tartományok szegény népe sem csinálta, mert a szabadságért 1848-ban az önkény uralma ellen velünk

együtt ők is fegyvert fogtak s velünk együtt ők is leigáztattak. Hanem csinálta a legfonákabb rendszer s a roszt kormányzat, így tehát sem az igazsággal, sem a méltányossággal nem egyezne meg, hogy az államadósság egész terhe a Lajtántúli testvérnépekre sulyosodnék, a kik épen úgy nem okai annak, mint mi.

K. Hogyan gondolkozott a közösügyekről, különösen az államadósságról az 1848-diki országgyűlés?

F. Az 1848-diki országgyűlésnek október 8-ikán tartott ülésében Kossuth Lajos nagy hazánkfia a közösügyekről s államadósságról így nyilatkozott: „Felhívom a házat, mondja ki határozatilag, az ausztriai nép irányában a legszivesebb barátságot érezve, azt, hogy nemzet nemzet irányában a találkozó érdekeket Istennek örök igazsága szerint megnyugtatólag kiegyenlíteni kész. Mi szabad nép el fogjuk végezni mindazon érdekek kiegyenlítését, melyek köztünk fennforognak. Ez azon magyar nemzet képviselőinek nyilatkozata, s ezt hallja meg Isten és hallják meg Európa népei, azon magyar nemzet képviselőinek nyilatkozata, mely szavát nem szegte meg soha. Mi barátok, testvérek vagyunk, mi egymás közt kiegyenlítjük a dolgokat. Ez azt hiszem annyi mint az esküvés.“ Így tehát az 1848-ki törvényhozás hangulatával nem ellenkezett a közösügyek s államadósság elvállalásának eszméje, midőn annak legkitünőbb vezére Kossuth Lajos ezen eszme mellett ily lelkesen nyilatkozott.

K. Az államadósságot illetőleg hogyan gondolkozott az 1867-diki országgyűlés?

F. Az államadósságot illetőleg ezt mondta ki az 1867-diki országgyűlés: „Magyarországot alkotmá-

nyos állásánál fogva, oly adósságok, melyek törvényszerű beleegyezése nélkül tétetnek, szoros jogilag nem terheltetik. De kijelentette ezen országgyűlés, hogyha a valódi alkotmányosság hazánkban is, Ő Felsége többi országaiban is minélelőbb tetteleg életbe lép: kész azt a mit tennie szabad s a mit az ország önállása s alkotmányos jogainak sérelme nélkül tehet, a törvényszabta kötelesség mértékén túl is, méltányosság alapján, politikai tekintetből megtenni, hogy azon súlyos terhek alatt, a miket az önkényű rendszer eljárása összehalmozott, Ő Felsége többi országainak jóléte s azzal együtt Magyarországé is össze ne roskadjon s a lefolyt nehéz időknek káros következései elháríttassanak. E tekintetnél fogva tehát s egyedül ezen alapon kész az ország az államadósságok terhének egy részét elvállalni s az iránt előleges értekezés folytán Ő Felségének többi országaival is, mint szabad nemzet szabad nemzettel egyezkedésbe bocsátkozni.“

K. Melyek azon politikai tekintetek, melyeknél fogva az államadósság egy részét el kellett vállalnunk?

F. Egyik fontos politikai tekintet az, hogy az összes államadósság terhe alatt a lajtántúli népek összeseroskadtak volna, azt pedig nem szabad engednünk, mert politikai fennmaradásunk az övékével szorosan össze van kötve; másik fontosabb politikai tekintet az, hogy az államadósság nagyobb része külföldi bankároktól, idegen országi pénztökékből van felvéve, már most, ha mi az államadósságból semmit sem vállalnánk el, Ausztria okvetlenül megbuknék s az idegen tőkések elvesztenék pénzüket, azzal pedig senki ne árámtsa magát és senkise hagyja magát elálmítatni, hogy

az idegen hatalmak behunyt szemmel fogják nézni saját alattvalóik bukását és pénzveszteségét, és hogy nem fognának bennünket hatalommal is kényszeríteni alattvalóik kármentesítésére.

K. Kölcsönös egyezkedés útján hogyan állapított meg azon arány, melyben Magyarország az államadóságok viseléséhez járul?

F. Az egyezkedés úgy történt meg, hogy mi az államadóság kamatjából huszonkilenc millió s egy-százezer nyolcvannyolc forint évenként fizetendő adósági részt fogadtunk el. Nagy összeg; de el kellett fogadnunk, nem a szoros jogosság, hanem a méltányosság szempontjából, azon népek iránt, a kik velünk egy közös uralkodó alatt kölcsönös szövetségre léptek. Rajtok még így is hetven milliányi évenkénti teher maradt. Elvállaltuk a terhet szomszédi barátságos indulattal, mert azoknak a bukása a mienket, épen úgy mint egyik kereskedőházé a másikat, maga után rántotta volna.

K Részt kell-e vennünk a jövőben csinálandó államadóságban?

F. Nem, mert az országgyűlés határozottan ki-mondta s ezt Ő Felsége szentesítette, hogy a valóságos alkotmányosság azon alapelvénél fogva, miszerint Magyarországot saját beleegyezése nélkül adóssággal terhelni nem lehet, Magyarország jövődre sem fog semmi oly államadóságot magára nézve kötelezőnek ismerni, melynek felvételéhez az országnak törvényt-szerűen s határozottan kijelentett beleegyezése hozzá nem járult.

K. Mi történt valami igen nerezetes 1867. évi június 8-án pünkösd második ünnepén?

F. Hazánk ősalkotmányát visszanyervén, annak megvédésére I. Ferenc József Ő Felsége Isten szabad ege alatt, zengzetes nyelvünk méltóságát emelő férfias hangon, magyarul hűségi esküt mondott s szent István koronájával Apostoli magyar királylyá koronáztatott.

K. Mivel koronázta meg az új Apostoli magyar király megkoronáztatását?

F. Azzal, hogy kivétel nélkül általános kegyelmet hirdetett s ezáltal számkivetésben élő jeleseinknek megnyitotta a hazatérhetés útját és azok, kik e hont a kedves magyar hazát (melyen kívül nincsen számunkra hely) feltétlenül szeretik, haza térhettek. És most hőseink, a kik a mily rettenthetetlenek voltak a csatákban, épen oly erősek a tanácsban, ott villogtatják az észérő és bölcsesség fegyverét az országgyűlésen; — másodsor azzal, hogy az ország főrendei és képviselői által koronázási tiszteletdíjúl ajánlott száz-ezer aranyat mind Ő Felsége, mind vele együtt megkoronázott felséges neje Erzsébet királynénk a rokkant honvédek s azok özvegyei s árvái felsegállítására ajándékozták s ezen királyilag emberi tettök által, a tökéletes kibékülés olajágát nyujták a sokat zaklatott; de kiengesztelődött nemzetnek.

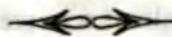
És most a fejedelmet a nemzettel s nemzetet fejedelmével a kölcsönös szeretet, tisztelet és bizalom láncaköti össze.

K. Micsoda fontos ügyek elintézését várhatjuk a jelen országgyűléstől?

F. A honvédelmi rendszer felállítását, az urbériség maradványainak törvény útján való eltörlését s az igazságszolgáltatás rendezését, melyek az egész nemzetre nézve legégetőbb kérdések. És mint tudni lehet, mindezen kérdések tárgyalás alatt vannak s rövid időn a nemzet közmegelegedésére fognak megoldatni.

K. Igazuk van-e azoknak, a kik azt állítják, hogy az 1867-diki egyezkedés által semmit sem nyertünk?

F. Nincs igazuk, mert visszanyertük önkormányzatunkat s most e hon ismert fiaiból alakult felelős ministerium az alkotmány értelmében kormányoz és tartozik kormányozni, visszanyertük azt, hogy saját belügyeinket minden idegen beleszólás és befolyás nélkül saját országgyűlésünk, és hazai kormányunk intézi és így ez által biztosította magának a nemzet azon jogot, hogy a haza, ugy egyes polgárai jóllétét, mint szellemi és anyagi kifejlődését, és boldogulásának előmozdítását, a szükséghez képest legjobb belátása szerint vezetheti, és intézheti.

KIS POLITIKUS

A JO MAGYAR NEM SZÁMÁRA,

PAPRIBAN VYHSEKNE SZEDER

ROVER

1888

[Handwritten signature]

A Magyar Nemzeti Széchenyi Könyvtárban őrzött

Magyar Nemzeti Széchenyi Könyvtár

Budapest, Magyar Nemzeti Széchenyi Könyvtár

*K. Bizonyos pontus-egyetlen elhatározás várható-e a jövő
praxissal kapcsolatban?*

F. A honvédelmi rendszert felállítva, az urbé-
ri és maradvány-művelés útján való elterelés
s az igazságosságok elterelése, melyek az egyes
nemzetre nézve legelőször ismétlődnek, és mint tudni
lehet, mindazta körülmények között, melyek alatt
rövid időn a nemzet kismegelőződésre fognak meg-
oldatni.

*K. Igazán-e az, hogy a kék azt állítja, hogy az
1867-iki egyezkedés által nemcsak a nemzetnek?*

F. Azaz igazán, azaz visszanyerjük önkormány-
zatunkat, a nemzet a honvédelmi rendszert felállítva
minisztérium az alkotmány elterelése, melynek az
egyetlen körülmény, visszanyerjük azt, hogy az az
belügyeket mind az egyes országok és bizonyos
ülküli séjt országok, azaz a nemzet kormányunk
jártási és így az általános, melynek a nemzet
azot jogot, hogy a haza egy egyes polgári állítást,
mint szellemi és anyagi kinyilvánítás, a belügyek
állomását, a nemzetnek képet legelőször ismét
szóval vezették az országok.

Politikai
röpiratok.

29.

22
206

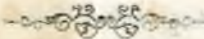
KIS POLITIKUS

A JÓ MAGYAR NÉP SZÁMÁRA,

PAPRIKÁS VERSEKBE SZEDTE

KÖVÉR JÁNOS,
telkes gazda.

(Boros Mihály)

10.

Közrebocsátja:

a fejérmegyei szabadelvű alkotmányos párt.

Székes-Fehérvárott,

özv. Számmer Pálné betűivel. 1868.

KIS PÖRTIKUS

A JO MAGYAR NÉP SZÁMÁRA

PÁZMÁNY VERSEKÉRE SZENT

KÖVÉR JÁNOS

teljes gazda

Köszönetnyilvánítás

a legfőbb szabadságot elismerő és

DEBRECENI MŰV.

Debrecen, 1848. évi május 15. napján

Mint a fáradt vándor, ha ledül álomra,
Álmába visszavágy az elhagyott honba;
Visszaszállok én is, gondolatim szárnyán
A szabadság földén — temetőjén járván.
Hejh! — nagyidők voltak azok! s nagyemberek. —
Kik előbb húsz évvel, hőszül küzdöttek
Érted, szent szabadság — ! testvér-egyenlőség!
Mikor vértengerbe fürdött a dicsőség.
Oh mert irigyeink a nyakunkra hozák;
S az aranyvetést eltiporta a kozák,
Lett aztán „ne mulass“ cifra gazdálkodás,
Nép boldogítása: — még pedig micsodás!?...
Eljött a tisztos Cseh, — ki pénzért hegedűl,
Beszélhettünk vele, ha tudtunk németül;
Sovány volt mindegyik, miként a bőjti szél, —
S nem soká olyan lett, a milyen a nagy D.
Vitézkedett ez a békés bakhuszárság,
Mely a történetben nem találja társát.
Még mostan is látszik annak nyoma, itt-ott —
Országunkban, — melyet agyonboldogított?...
Bezzeg, összetartók voltunk, nem mint már ma,
Nyomás alatt nőttünk erőben, — mint palma.
Nyolcszázhatvanegyben kikaptunk a gyöpre,
Nem mi voltunk oka, hogy nem vittük többre.
Utifívet köténk a Csehek talpára, —

Öröljenek otthon, a maguk malmára.
Itt is hagytak szépen, — kutyástól, macskástól,
Eleget elvittek, — vigyenek most mástól....
Kitártuk panaszunk nyiltan, földnek. — égnek,
Gondolá az önkény: — nem puhultunk még meg,
Visszarázott szépen, szolgaság jármába.
S mi ajánlván ügyünk — Isten oltalmába.
Türtünk, még eljött az idő teljessége,
S meglett a szenvedés, — a türelem bére.
Mig vártuk, hogy ledül az önkény bástyája, —
Hol fogva tartatott népünk alkotmánya —
A nemzet Mózesé, — a haza nagybölcsé.
Kinek, kristálytisztá jelleme, erkölcsé
Addig megtalálta az erős zár nyitját,
S egyszer csak azt láttuk: — hogy a kaput nyitják.
Mert a fejedelem megértette hívét,
Kiengesztelődés szállotta meg szivét,
S azok ellenére, — kik azt ma is bánják.
Visszaadta népünk ősi alkotmányát;
S fejedelmi hitét arra nyilván adta: —
Hogy megtartja, s más mások által — megtartatja.
És a Kárpátoktól egész Adriáig
Volt öröm, — miénk volt — mind a diófaig;
Egyaránt örültünk minden soron, közön,
De nem soká tartott ez osztatlan öröm!....
Népünket meglepte, visszavonás átka,
Elmult a „jó biz ez“ — jött aztán a „hátha“ —
Egyik mondá: — megvan minden! szükbe bőbe,
Valamit vissza is adhatnánk belőle! —
A másik, azt mondá: — állván a nép elé; —
Oh nép!.. oh én népem!!!.. nyertünk visszafelé!
Ég nyelte, föld nyelte, — elég hogy elveszett!..

Nincs már szabadságod!.. nincsen mit vesztened.
A harmadik szóla: — megvan a lehető:
Megvan már az alap, majd rájön a tető. —
Nem lehet a tengert kanállal kimerni
A mi még hiányzik, az idő megtermi.
A negyedik pedig, kissé keveselvén
A megnyert alapot szól a maga nyelvén:
Van, van, valamicske, — de lehetne több is,
Minek arra várni! — ha lehet előbb is.
E két utolsóval megvolnánk úgy, a hogy
Az ország dolgán, majd segítenek valahogy,
Mindkettő tiszteli a törvényt, — mert törvény.
Bármit mond ellenük, Madarász, Böszörmény,
Nem egy úton mennek, de egy célhoz futnak.
Üdvözöljük őket, — ha majd oda jutnak. —
Uj választásoknál, szól a közvélemény,
Nem soká kell várni, majd kistul a lepény,
Meglátjuk, melyiké, leszen az elsőbbség. —
Azé az igazság, a kié a többség. —
Addig is azonban, még ezt békén várjuk.
Biz' a szélsőkkel a bolondját nem járjuk;
Az a mindent megnyert, hallgatva tevő párt,
Mely mostan köztünk jár, de velünk ritkán járt;
A melynek még megvan, ó testamentomja,
Nem alhatik mert van, mi a gyomrát nyomja.
Mutogatja újját, milyen nagyon tentás.
Pedig hogy nem deák én mondom, azt nem más,
Visszakívánta a Helytartótanácsot
Ezt az élesztőtől megromlott kalácsot. —
De mi, nem alkudtunk, velük ilyen formán.
Nem kell nekünk, — de kell parlamenti kormány!..
Ez a párt most pihen, velük bajunk nincsen.

Nem lesz-é későbbben?... tudja a jó Isten!!?
Örömet, hinném én, bizony jó is lenne,
De Isten az atyám! Tamás vagyok benne!...
Hanem már amazok, ott a szélső balon,
Bezzeg darálnak ám, — mint a száraz malom,
Nótájuk egyforma, — se füle, se farka;
Egyik sem hattyú ez, mert a tolla tarka.
Hetén vannak, mint a gersei ördögök,
Hogy jót, akarnának, hiszi a vén görög,
Mert hogy ha mind igaz, — vigye el a Tatár!
A mit ők mondanak, úgy a légy is madár!...
De majd kitudódik, — nem marad az abba,
Hogy mirevaló, az üres handabanda?...
A hegedűszóban, jelentgetett mese;
Szalma kapitális, polyva — interese.
Igérnek a népnek, heted-hét országot,
Sőt ha nagy az étvágy, — széles e világot
Az ilyen, körmön font, szájnak való beszéd,
Hamar elveszi, a szegény ember eszét; —
Falatját, amúgy is nyállal ereszti fel;
Leül az asztalhoz, — örömet — bárkivel,
Kedve kerekedik, mellé még táncol is
Pejg! a méreg, — méreg, — aranykupából is!...
Minden jóllakásnak, meg kell adni árát
Akkor okúl a nép, — a midőn már kárt lát; —
Ott vagyon például: — Nagy kőrös, Kecskemét,
Elmentek mulatni, — meg is itták levét,
Ott van bizonyágul, hires F é l e g y h á z a,
A kit a szélsőbal kéretett fel táncra,
Asztalossal evett, cseresnyét egy tálból,
Később látta mint lett golyó a magvából.
A mit csak gyanitánk, tettek bizonyítják,

Könnyü eltalálni a dolognak nyitját,
 A szájból, nem szívből jövő szó, mit érhet?
 Magáért teszi azt, s hazudja — hogy érted. —
 Irt arról szent Dávid, el is hegedülte,
 Hamis próféta az, hamis a ki küldte...
 Hát az ország dolgát,.. Asztalosra biznák!?...
 Ki börtönben hordja a csetneki csizmát?...
 Hát ilyen tud bánni, a mi jó népünkkel?
 Nem ilyen ember az: — a ki minékünk kell!
 Hanem olyan, a ki, — a mit kimond szája,
 Puska végén is meg mer eskünni rája.
 A szélsőbal úgy tesz, mint az öreg Petki: —
 Se háza, se tüze, mégis vendéget hi.
 Oh nép! a szélsőbal, téged nagyon szeret; —
 Új fogakkal ellát, de nem ad kenyeret,
 Hogy e lesz, meg a lesz, megigéri szentül,
 De szalmaszálat sem tesz, érted keresztül,
 Elődbe áll, egyik; ígér eget, földet,
 Másik rá licitál, ígér annál többet,
 Mig mindegyik túlmegy a kellő határon,
 Mint egykor a cigány lelke, menyországon.
 Nem egyéb a mit mond, csak szó, csak pusztá hang,
 Ha eljön az idő, fizet a nagy harang,
 Az ilyen ígért, csigaparipán jár,
 Soh se érkezik meg a mikorra várják.
 Mennyit ígérték már, mind a diófaig. —
 De alig teljestült, valami időig!...
 Soha se hiányzott az a kodácsolás
 De Isten úgy tartson, vékony volt a tojás,
 Vártuk, várván vártuk, az ígért szent lelket,
 De bizony csak nem jött, réven, vámon elkelt,
 A négykrajczáros sót, mai nap is lesem,

Régen volt, soká lesz, vagy talán sohasem.
 Azt mondta az az úr, meg hozza a posta,
 Tartsa meg az Isten, mint vizet a rosta!
 Bizony olyan formán vagyunk mi mostan is,
 Van elég próféta, de van köztük hamis!
 Azt mondják, katona kell csak negyvenezer!
 Nagy Magyarországot, hogy védnénk meg ezzel!...
 Hisz annak az esze barangolni ment el,
 Ki hadat viselne egy pár regementtel,
 Kinek sok ruhája, — kell annak szárítót;
 Ki a villámtól tart, — kell annak háritó. —
 Igaz, hogy nem mindig üt le, ha menydörög,
 Hejh, de vigyáznunk kell, mert a haraszt zörög!
 Régi az a mondás, — régi, nem mostani,
 Ki védné a hazát... ha nem ha fiai?...
 Adjunk hát katonát, s ha legény kell gátra
 Menjünk, mind, de csak egy se maradjon hátra!...
 Azt mondják: adónkat fizesse a kölcsön, — — —
 Köszönöm, de nekem e borból ne töltsön;
 Majd csak szegényesen ellátom magamat.
 De velem egy tálból nem eszik a kamat;
 Azt is mondják: nem kell a közöstudgy — kvóta,
 Édes jó barátim! ez sem mai nóta.
 Negyvennyolcadiki törvényben is bizony
 — Csak a vak nem látja — ott a közös viszony,
 S hogyha már A-t mondtunk, B-t is kell mondani,
 Ha megvan a törvény, végre kell hajtani,
 Mi is ugy vagyunk ám azzal a kvótával,
 Mint mikor az eső járja csak rótával,
 Mindenki tudja, hogy nem országos haszon,
 S egyik se tudja azt, hogy segitsünk azon,
 Mi sem imádjuk ám, a delegatiót,

De a ki mit végez, tart egy kis státiót,
Elejét és végét jól megfontolgatja,
Hogy ha ezt ledönti, mivel pótolhatja?...
Mi is tudjuk, de a hon-atyák is tudják:
Nem hólyag az ország dolga, hogy felfujják.
Megvan útja, módja, csak amúgy futtában,
Nem lehet ám menni torony irányában,
Hűbele Balázs, majd lovat ad az Isten,
Ily politikának nincs kelete itten; —
A fát sem vágják le egy fejszevágásra;
Odaértünk még mi a nagy áldomásra;
S meglátjuk, ha ügyünk igazára eldül,
Hogy még sem vagyunk mi olyan nagyon csehül. —
Hanem jól meg kell ám fontolni a dolgot,
Annak hinni, a ki csak igazat mondott.
Nem azután menni, kinek útja görbe,
A ki elvezethet csöbörből vödörbe;
S mikor ott kinlódnánk a szennyes csávéban,
Összetenné kezét, s nevetne magában. — — —
Ne hidd, hogy csak nyúl az, a mit itt felvettem,
Nagyobb a baj, immár: kutya van a kertben!
Hol nem erővel kell tenni, hanem észszel,
Bizony bajba megyünk a kecskekertészszel,
Ne higgy azért könnyen, mert a ki mindent hisz,
Későn veszi észre, hogy már viszi a viz,
S könnyű elmerülni, ha a viz állig ér.
Mindig beljebb csal, ki aranyhegyet ígér;
Ki csak hall s nem tudja, honnan jön a dörgés,
Pokolra száll, mint a csöglei könyörgés,
Hejh, mert nem abban áll — a demokratia,
Hogy sült galambot vár az embernek fia;
A jó demokrata, munkás és szorgalmas,

— Ha van háza, tüze, lehet csak hatalmas;
Az a henyéség, igen sokat kóstál,
Nem kap az napszámot a ki polyvát rostál. —
Munkálj azért ó nép! vetve vállhoz vállat,
S idővel a fecske még házadra szállhat,
Madár sem repülhet a mig szárnya nincsen;
Munkálj szorgalommal, megsegít az Isten!
De még ez sem elég ám az üdvösségre,
Teremtve van ember, az Isten képére,
Nem a képpen terem, mint a suba-gallér,
A tanulás elmét köszörülő pallér,
A ki, a mit lát, latra tudja vetni,
Nem lehet azt könnyen jégre vezetni,
Az ilyen tudja mi fekete, mi fehér,
S nem nyit annak kaput, mi az ajtón befér.

— Továbbá azt is csak elmondom egy végben,
A szabadság sem áll a féktelenségben;
Mint mindennek, ennek is, a rend a lelke,
És ez a rend áll: a törvénytiszteletbe. —

— Gazdagok, szegények lesznek közöttetek —
— Ezt mondja az irás, — erre figyeljetek!...
Úgy hozza magával a világnak sorja,
Hiszen jól látod, hogy ujjunk sem egyforma.
Hazudik, ki hirdet vagyon-közösséget;
S bohó, ki így hiszi az egyenlőséget; —
Egy törvény gazdagnak és a szegénységnek,
Ez igaz értelme az egyenlőségnek. — —
Szóval, tettel, ne csald felebarátodat,

Ez a testvériség, mit az ész elfogad.
Ne higgy azoknak kik ellenkezőt mondnak,
Mert az mind hazudik s téged tart bolondnak,
Az apostolok közt is, akadt egy Júdás,
Ne higgy minden szónak, hogy a miatt bút láss,
Könnyű megismerni, a csalót hangjáról
Virágos cégért köt, a ki mérget árúl, —
Behizelgi magát, s addig nálad marad
Mig rá nem köszöntöd a bucsupoharat,
De ha fittyet sem hánysz hizelgő szavára,
Úgy elmegy, hogy az út sem porzik utánna. — —
Jobban elvégzik majd, azt a ministerek
Mint a nép-ámító néhány fene-gyerek,
Kik a mit ígérnek, soha meg nem kapjuk,
Nem is ártana ha lemenne a napjuk! — —
Nem született semmi, csupa véletlentől
Nincsen hatalmasság, hanem ha Istentől,
En a mondó vagyok és ebben maradjunk:
Istenét, királyét, hazáét, — megadjuk,
Az egyik jutalma, a fényes menyország! —
Ha másikat tesszük, boldog lesz az ország.

Itt bezárom szavam, — letettem a garast,
Még szóllok, többet is, csak örömmel hallgasd!
Tréfásan mondtam el, — de komoly a dolog.
Most csak harangoztam, máskor majd papolok!!!

